

Anbefalinger

om implementering og skalering af
regenerativt landbrug i Danmark

Forord

Hvad er næste skridt for regenerativt landbrug i Danmark?

Der hersker ingen tvivl om, at landbruget spiller en betydelig rolle i den klima-, miljø- og biodiversitetskrise, verden befinder sig i. Denne erkendelse skaber et akut behov for et paradigmeskift, så landbruget kan blive en central del af løsningen, samtidig med at der stadig kan produceres fødevarer i stor skala. Det handler om mere end bare grøn omstilling – det handler om at forbedre jordens sundhed, styrke biodiversiteten og skabe en fødevarerproduktion, der kan fremtidssikres og trives inden for planetens grænser.

Vi mener, at regenerativt landbrug rummer lovende muligheder for, at Danmark i fremtiden kan producere fødevarer inden for planetens grænser, understøtte jordens sundhed og sikre en fremtidig fødevarerforsyning. Samtidig er vi klar over, at der er en række barrierer og en betydelig risiko for greenwashing. Der er behov for en vejviser, så vi kan sætte fart på udviklingen, men styre uden om faldgruberne.

Tænk tanken Frej har samlet en række anbefalinger for, hvordan regenerativt landbrug kan implementeres og skaleres i Danmark. De dækker en bred vifte af emner – fra etablering af klare definitioner og certificeringer til opbygning af værdikæder og økonomiske incitamenter samt fokus på forskning og vidensopbygning.

Anbefalingerne vil fremme en systemisk omstilling mod regenerativt landbrug ved at anerkende de strukturelle og politiske barrierer i landbrugssektoren og lægge vægt på, at en reel omstilling kræver ændringer på mange niveauer. Anbefalingerne er udformet på baggrund af en omfattende inddragelse af nøgleaktører på området. Aktørerne har bidraget med vigtige indsigter og input til arbejdet, men står ikke til indtægt for selve anbefalingerne.

Vi håber, at anbefalingerne kan tjene som inspiration og vejledning for politikere, virksomheder og andre aktører ved at pege på konkrete steder, hvor de kan bidrage og tage handling.

God fornøjelse!

Marie-Louise Boisen Lendal
Direktør, Tænk tanken Frej
November 2024

Anbefalinger

Om mærkning og anprisning

1. Udform certificering til erhvervet

Man bør ikke – for nuværende – udvikle en regenerativ mærkningsordning henvendt til forbrugeren, da der er stor risiko for, at den kan blive vildledende.

I stedet bør man udvikle en certificering, der kan fungere som standard og dermed som løftestang for, at fødevarer virksomhederne bedre kan stille konkrete krav til produktionen ned i værdikæden. Certificeringen vil også give landmanden noget konkret at forholde sig til. Det er essentielt, at en certificering inkluderer en omlægningsfase, da man ikke kan omstille sin bedrift til regenerativt landbrug fra den ene dag til den anden.

2. Undgå regenerativ markedsføring

Virksomheder bør helt undgå at anprise deres produkter som regenerative og udvikle egne mærkninger, da det med rette kan anses som greenwashing, fordi der stadig er uklarhed om definition og manglende evidens for effekter. Man bør være forsigtig med at kalde en produktion eller bedrift regenerativ og i stedet holde sig til formuleringer som f.eks.: "Vi arbejder med at integrere de regenerative principper". Virksomhederne kan godt bruge regenerativt landbrug i målsætninger og strategier, hvis man redegør for principper og plan for implementering af konkrete praksisser.

Forslag til opbygning af certificering

Omlægningsfase

2-3 år

Gradvist øgede krav til integrering af regenerative praksisser, som reduktion af syntetisk input og reduceret jordbearbejdning.

Regenerativt certificeret

Guld, sølv og bronze

Skalaiddelt certificering baseret på dokumenterede resultater indenfor opbygning af jordsundhed, funktionel biodiversitet etc.

Anbefalinger

om støtte, afgifter og lovkrav

3. Justér støttebetingelser

Den danske udmøntning af den europæiske landbrugsstøtte bør justeres, så støtten i højere grad prioriteres til at være incitamentskabende for de konkrete regenerative praksisser, der har beviselig effekt. Dette kan konkret ske gennem indføring af nye bioordninger eller tilpasning af de eksisterende, som allerede understøtter tiltag som reduceret jordbearbejdning, 5-årige sædskifter, afgrødediversificering, reduktion af pesticider, integration af husdyr mm.

4. Reformér landbrugsstøtten

Danske politikere kan udnytte det kommende EU-formandskab til at påvirke den kommende reform af EU's landbrugsstøtte. Der bør arbejdes for en massiv omfordeling af midler fra den direkte hektarstøtte til betaling for økosystemtjenester gennem en række nye og styrkede bioordninger. Det kan udformes som en pointbaseret ordning koblet til regenerative praksisser, hvor støtten udbetales efter både omfang og dybde af integrering.

5. Udnyt eksisterende bæredygtighedsrapportering

Der skal arbejdes for, at kravene til virksomhedernes bæredygtighedsrapportering i CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) bliver koblet tættere til regenerativt landbrug. Konkret vil man kunne stille krav til, at virksomhederne skal monitorere og verificere kulstofbinding, biodiversitet, jordsundhed, pesticidforbrug osv. Dette vil skabe incitament for virksomhederne til at arbejde mere aktivt med at omstille deres værdikæde ved at stille krav, men også ved at tilbyde støtte.

6. Fjern barrierer i lovgivningen

Det skal være lettere at være praksispionér og eksperimentere med regenerativt landbrug uden at blive straffet økonomisk for ikke at leve op til krav. Der bør nedsættes en ministeriel arbejdsgruppe, der skal luge ud i barrierer for implementeringen af regenerative praksisser i lovgivningen. Man kan overveje at indføre en bagatelgrænse for visse krav, eller at man kan ansøge om at være pilotgård og få dispensation for f.eks. reglerne om efterafgrøder.

Anbefalinger

om opbygning af værdikæde

7. Opbyg forpligtende partnerskaber på tværs af værdikæden

Der skal etableres flere forpligtende partnerskaber i den regenerative værdikæde mellem producenter og aftagere (grovvareselskaber, fødevarevirksomheder, detail- og servicebranchen), hvor der indgås langvarige kontrakter, for at sikre en sikker aftagning og stabil indkomst. Der bør etableres et forum, der skal hjælpe virksomhederne med at etablere samarbejder, opbygge viden og sætte konkrete målsætninger på området.

8. Indfør økonomiske incitamentsmodeller

Store fødevarer- og agro-virksomheder udvikler og indfører økonomiske incitamentsmodeller for deres producenter med fokus på regenerativt landbrug, hvor der betales en merpris ved at opfylde krav til produktionen på en række parametre. Disse parametre kan med fordel udformes, så de lægger sig op ad CSRD.

Denne incitamentsmodel er inspireret af Arlas tillægsmodel for bæredygtighed, der belønner klimatiltag

9. Investér i regenerativt landbrug

Store fonde og investeringsselskaber bør, når de investerer i landbrug, lade det blive forpagtet af regenerative landbrugere med blik for, at det kræver en omstillingsperiode på 3-5 år, hvor rentabiliteten vil være mindre, og dermed acceptere en mindre forpagtningsafgift i overgangsfasen. På denne måde dækkes startrisiko og evt. nedgang i udbytte ved omlægning til regenerativt landbrug.

10. Regulér markedet for kreditter

Det nuværende udbud af kulstof- og biodiversitetskreditter inden for regenerativt landbrug bør reguleres eller foreløbigt forbydes, da den reelle effekt er yderst usikker, og risikoen for greenwashing dermed stor. Alternativt kan man fra EU's side udvikle én samlet økosystemkredit, der erstatter de mange nuværende kreditter. Vi anerkender, at der er behov for en sådan indtægtskilde, og at markedet for kreditter er til stede, men ser det ikke for nuværende som en farbar vej.

Anbefalinger om forskning og vidensopbygning

11. Flere midler til forskning og formidling

Midler fra forskningsreserven bør prioriteres til forskning inden for regenerativt landbrug med særligt fokus på jordsundhed og undersøgelse af de komplekse sammenhænge mellem praksisser og effekter i storskalaforsøg over en 3-årig periode.

Forskningen skal forpligtes til at formidle resultaterne ud over de sædvanlige videnskabelige artikler og henvende sig til et bredere publikum gennem f.eks. undervisningsmateriale, artikler og oplæg. Fonde bør fortsætte med at give længerevarende støtte til forskning, praksisforsøg og formidlingsinitiativer inden for regenerativt landbrug rundt om i landet.

12. Opbyg 'Living Labs' for regenerativt landbrug

Der bør etableres flere living labs, samskabt af landbrugere, forskere og andre aktører i sektoren med fokus på tværfaglig vidensopbygning inden for agronomi, økonomi, sundhed og socioøkonomiske aspekter. Der skal eksperimenteres med at kombinere videnskabelige tilgange som f.eks. kvantitative målinger og kvalitative interviews med landmænd omkring erfaringer og observationer i marken.

Anbefalinger om uddannelse og rådgivning

13. Opret regenerative erfa-grupper og netværk

Videns- og erfaringsudveksling er vigtigt for, at landmænd tør tage risikoen ved at eksperimentere med regenerativt landbrug. Derfor bør man udvikle de nuværende erfagrupper til videns- og erfaringsdeling inden for regenerativt landbrug mellem landbrugere og rådgivere. Denne udveksling i regionale grupper bør suppleres af et landsdækkende netværk, hvor også forskere fra f.eks. SEGES Innovation og ICOEL inviteres til at bidrage med ny viden.

14. Stift akademi for Regenerativt Landbrug

Frej anbefaler, at der stiftes et Akademi for Regenerativt Landbrug, hvor studerende såvel som professionelle fra fødevarsektoren kan lære fra de førende forskere og praksispionerer inden for regenerativt landbrug og skabe sig et netværk inden for området. Formatet kan være kortere kurser som en kombination af online undervisningsmoduler med forskere og studieture til pionergårde for at lære af deres erfaringer og indsigter.

Denne model er stærkt inspireret af Lighthouse Farm Academy, der er tilknyttet landbrugsuniversitet Wageningen i Holland

15. Integrér regenerativt landbrug i undervisningen

Læreplanerne for landbrugsskolerne bør opdateres, så de i højere grad har fokus på regenerative principper og har større fokus på særligt jordsundhed. For at understøtte denne udvikling, bør der oprettes et diversitets advisory board for landbrugsskolernes faglige udvalg. De skal også have til opgave at styrke fokus på grøn omstilling og at sikre, at flere samfundshensyn bliver inddraget i undervisningen.

For at sikre det praksisnære bør der etableres studielandbrug på landbrugsskoler og universiteter, hvor elever, undervisere og rådgivere kan eksperimentere med regenerative metoder. Finansiering kan komme fra landbrugets egne andels- og rådgivningsvirksomheder eller fra fonde.

Efterord

Danmark har en unik mulighed for at udnytte vores position til at blive et foregangsland på regenerativt landbrug. Med disse anbefalinger håber vi at inspirere, udfordre og mobilisere alle, der kan påvirke dansk landbrug i en mere regenerativ retning.

Vejen frem kræver både mod og handling fra beslutningstagere, som tør bryde med de vante strukturer. Den kræver mod fra landmænd og rådgivere, der er villige til at udforske nye metoder i deres daglige praksis og tage risici. Og den kræver mod fra virksomheder, som er villige til at investere både tid og penge i deres værdikæde. Anbefalingerne giver en vigtig klarhed, men også en ramme, hvis succes afhænger af, at alle aktører bidrager og er villige til at ændre praksis og prioriteter.

Vi er klar over, at flere af anbefalingerne kræver ekstern finansiering, og derfor spiller fonde og investeringselskaber en nøglerolle. Flere anbefalinger kræver, at man tør afprøve nye samarbejdsformer på tværs af sektoren og mellem forskere og landmænd. Men vi ved også, at der her ligger et stort potentiale for innovation og udvikling.

Vi har oplevet både nysgerrighed, ambition og begejstring hos de aktører, der har været en del af projektet.

Derfor ønsker vi i Tænketanken Frej at fortsætte vores arbejde med regenerativt landbrug og står fortsat klar til at støtte de næste skridt i udviklingen. Konkret håber vi at kunne:

- Videreudvikle aktørinddragende aktiviteter til et partnerskab for regenerativt landbrug, der skal hjælpe virksomhederne med at etablere samarbejder, opbygge viden og sætte konkrete målsætninger på området
- Etablere et samarbejde med forskere, rådgivere, landmænd og undervisere på jordbrugets uddannelser for at udvikle undervisningsmateriale om jordsundhed og regenerativt landbrug
- Stifte et akademi for regenerativt landbrug i samarbejde med vidensinstitutioner, hvor studerende såvel som professionelle fra fødevarersektoren kan lære fra de førende forskere og praksispionerer inden for regenerativt landbrug.

Hvis I har lyst til at være med til at realisere dette, så tøv ikke med at kontakte os.

Marie-Louise Boisen Lendal
Direktør, Tænketanken Frej

Malthe Thorshøj
Projektleder, Tænketanken Frej

frej novo nordisk
fonden